

Mellan
två skymningar

KARL-ERIK BERGMAN

Mellan
två skymningar

Söderström & C:o Förlagsaktiebolag

I

HÖST

Skogens bevingade skaror har flytt
och sången i hagen förtonat.
Vikens vassar gulnar
och höständernas snatter bryter
våra kvällars stela tystnad.

Höst, var du inte här för länge sedan,
såg jag dig inte i min barndom
och kände jag inte med mjuka barnahänder
på dina våta, kalla dagar?
Trampade jag inte dina morgnars frostiga ängar
under mina kallröda fötter,
medan vassarna gulnade
och de sista svalorna plöjde rymden?
Och ändå:
nu är allt så främmande,
så omänskligt nära
men likväl så långt, långt ifrån.

*

Men snart mognar fram en större höst
med andra och främmande vyer,
då mina egna trötta flyttfåglar höjer vingen
till flykt mot evigt vårliga trakter.

SVALORNA

På sylvassa vingar ser jag dem komma
till oss varje sommar.

De höjer sig säkert mot himlen
och plöjer mot norr.

De älskar vår nordiska sommar.

Våra urbrända holkar vill de inte ha
till skydd för sina ägg,

men högt däruppe under taket
i vår gamla sjöbod klibbar

de skickligt fast sina bon.

Varje augusti har jag hört
deras ungars pipande.

Idag kan jag ännu se dem,
men snart samlar mörkret dem tillhopa

och skrämmer dem bort
från våra gråa takåsar.

Sedan träffas de på nytt -
kanske på Nilens stränder
eller

*

någon annanstans.
Tank
vad en svalsommar ändå
är kort.

ALLT ÄR SÅ SMYGANDE

Allt är så smygande stilla idag,
så stort
och liksom saknar gränser.
Allt är så väldigt i sin mognade rikedom
denna bronsgula höstdag.

O, låt mig bara se
och ana det sköna
som visas mig härutanför mitt fönster.

Jag kan ju inte förstå allt som är till,
och mina ögon ser det inte till fullo ännu,
men jag vet:
jag skall en dag få se allt
i en renare och klarare skönhet.

HÖSTSKOG

Stenarna är dina ögon —
regnvåta, höstvåta.
Deras mossgråa pupiller
ser upp mot mörka granars
stripiga silhuetter.

Grå rymd.
Regnets pärlor hängande
runt molnens halsar —
deras höstliga prydnad
och våta gåva till jorden.

Kärr med tuvdunsvitt förvandlas
snart till gråsvart massa
och blir så
kommande släkters fruktbara åkrar.

NOVEMBERMORGON

Denna morgon är så tyst i sin gråhet.
Bara skogen viskar sakta
något ur sin rimfrost.
Själva luften andas stelhet,
och rännilens dova fräsande
har tystnat.

Sakförnuftigt dömande går
människorna fram över
de frusna backarna,
medan nyisen, med millioner sköna kristaller,
binder vikens vatten.

Domherren stjälar några frusna knoppar
från mitt äppelträd,
nötskrikan joddlar i oxeln
och talgmesen tittar frågande
från fönsterbläcket in genom rutan.
De första vita flingorna
dansar sakta ner till vår gråa jord.

STILLHET

Drivor
stelnade med vinter i håret.
Skogar,
döda men levande i hoppet,
vilar
stilla med stelhetens tak
över sina hjässor.

Väntan
på intet, allt har ju redan hänt

VINTERKVÄLL

Bleka stjärnor darrar på himlen.
Kölden arbetar sig knakande genom
driwedshögarna på stranden.
I lågvattenståndet tornar isen
upp sig på stenar och brokistor,
och över fjärden slår
sprickor med dovt muller,
som söker sitt eko någonstans
bland bergen.
En hungrig rödrävs skall
skär genom kvällen
och blandar sig med bruset
från ett ännu isfritt Bottenhav.

Över Geta-bergens mörka silhuetter
stiger
månen vinterklar.
Och vinternattens stela tystnad
ligger
plötsligt tillknäppt
över Bonas by.

Uppdragna båtar på stranden väntar
på vårens milda västanvindar,
och under gråa sjöbodars takåsar hänger
skotar och nät i stum förbidan.
Hemma i stugan fiskarn drömmer
om vår och fria vågor.
Men ännu skall allt vila länge, länge,
ty än är det stel och stilla vinterkväll.

I VÅR KVÄLL

Smältvatten rinner
och porlar och suckar
bland tuvor i hagen.
Rännilen brusar dovt i fjärran.
Skogssjöns mörka, klara öga speglar
norra strandens slanka furor.
Viggpar simmar ringar på lugn yta.
Kvällens stillhet smyger
sakta genom skogen.
Bara livet viskar i mitt öra:
Det är vår! —

Kvälln dör bort
och nattens droppar sakta
ramlar ner på tingen.
Millioner pärlor räcker till
att pryda varje knopp,
som när som helst skall brista.

Livet spränger allt en vårväll,
tränger undan död och mörker.
Liv, jag älskar dig!

NATT I SKOGEN

Långt därinne i djupa skogarna
väller tystnaden fram i dunklet.
I den svartklara tjärnen ligger
vildmarkens själ dold,
och skogarna tiger i natten
med sin hemlighet.

Lemmarnas sorgfyllda rop drar genom natten.
Men ändå skall skogarna tiga med löftet,
och djupet i tjärnen skall aldrig bli blottat.

Människornas hörsel skall komma till korta,
när livet i skogarna viskar i natten.

VAR DETTA LIVET

Morgon —

En blomma slår ut sina kalkar. —

Dag —

Den njuter av livet,

breder ut sina blad mot solen,

ler med sitt pistillöga mot människorna.

Afton —

solnedgång,

frost.

ögat sluts

och leendet dras ihop till ångest

inför döden. —

Allt var ett kort vårmorgonsleende.

En blomma skall snart vara glömd av alla.

— Var detta livet?

UT GENOM VÅRLIGT
BLÅNANDE SUND

Ut genom vårligt blånande sund,
mot havet,
stävar min gamla båt
denna morgon.

Morgonbrisen krusar fjärdarna
och ejdrars vitt brunt
bryter av mot blåa vidder.
Över Dånö plöjer vildgäss
på sin väg mot norr.

Denna morgon vill jag nå ett mål:
att stå på yttersta skäret
och se havets blå oändlighet —
det enda mitt öga är berett att möta.

NI FAGRA SKÄR

Ni fagra skär av slipad rödgranit
som ständigt bryter sönder norrhavsvågor,
jag älskar gå i vårkväll över era röda hållar
och att stå på Torskklobbs högsta punkt
och se
mot västerhavets blå oändlighet
och österut
mot skärgårds gröna, ojämna konturer.

Närmast mig i sundet
sträcka ejdrar par om par.
Falken, klobbens trogna sommargäst,
på säkra vingar
gör en sväng mot Yttre Bådan.

Jag står här kvar och ser
vår karga skärgårds äkta skönhet.
Min blick vill låna falkens vingar
att kunna sträcka sig bortöver fjärran horisont

Vem binder mig vid dessa röda klippor?
Vem tvingar mig att stå här varje vår?

*

Under vårnatts korta timmar i min skötbåt
hör jag dynings fräs mot udden,
och i sömnen kan jag ana
havets jämna rytm.

NORRSKÄRET

Därute kämpar bara några grässtrån
mot kylig nordan,
och enstaka krypande enbuskar —
skydd för häckande ådar.
I norra strandens skrevor svarvas
ren elliptiskt formad drivved.
Ett stycke uppåt land:
förlista sjömäns grav bland stenar.
Syduddens stenröse —
trygg och säker hemvist
för klagande grisslor.

Rödgrå utpost där i havet,
ej förstörd av människohand,
är alltid redo ge
nödtorftig hamn åt öppen skötbåt,
i värsta fall
blott lä för hård nordost.
Men idag bär dyning blå
en hälsning ifrån fjärran,
skvalpar rytmisk vårsång
mellan tångbetäckta stenar.

MEDITATION

Sakta vågskvalp mot stranden,
det blå vattnet,
där ett löjstim har sin lek,
fiskekuttrarna vid stranden,
en råoljemotors monotona dunk i fjärran
inget särskilt
bara vardagliga, triviala ting.
En tanklös semesterseglare ute på fjärden
och några måsar
vita, vackra, dumma.

Själv är jag här på stranden
utan att veta varför —
likt ett stycke drivved,
planlöst uppkastat av dyningarna
sitter och funderar ut
vilket som vore bäst:
att vara ett stycke drivved
eller människa.

KVÄLL

Soldränkt dag är slut.
Mättad av grönska ligger bygden,
medan kvällen vaggar allt till ro.
Sommars ljumma vind dör bort.
Daggens pärlor klamrar fast vid tingen.
Sommars ljuva stillhet smyger fram i natten,
vyssjar oss till vila
efter dagens gärning.

Men jag har lämnats ensam kvar
att se när dagen dör,
att se det liv, som lever upp
vid varje solnedgång,
att se när aftonrodnan blandar färg i havet.
Jag lämnats kvar att lyssna här i natten
till vassens viskning,
syrsans sång
och havets brus i fjärran.

Här i kvällen kan jag ana
livets rytm — för mig en motsats
till människans dystra dödsprogram.

II

JAG VILLE SÅ GÄRNA

Jag ville så gärna se sommarens ros
stå utslagen på min gård.
Men fröet jag sådde, det blåste sin kos,
och jordmånen verkar hård.

Min gårdsplan består av den torraste sand,
där ingenting växer och gror —
nej, ingenting växer och gror i ett land,
där man sår några frön — men ej tror.

LIVET

Att gå en morgon ut
och samla upp med nakna händer.
Och att tungt vandra fram
mellan omkullstjälpta framtidsdrömmar.
Och sedan:
med värkande lemmar
gå tomhänt hem i svalnad skymning.

LÅT MIG ANA

Låt mig ana livet
som en verklighet bland allt verkligt.
Varje morgon vill jag vakna omstrålad
av det eviga ljuset —
jag vill se dagen utplåna mörker.
Jag vill se min längtans hägrande öar
ligga strödda över havet.

Jag vill vakna
med sugande dyningar under mitt huvud
och förnimma havets språk i djupet.
Jag vill känna själens armar spännas
till försvar mot stormen,
som ryter skoningslöst
mot min längtans kala klippor
långt därute i det vilda havet.

Där, fjärran från lugna kuster,
kämpar krafter
för att vinna seger
och så kunna föra hem byte
till mitt skälvande hjärta.

RUVANDE LIGGER HÖSTENS GRÅHET

Ruvande ligger höstens gråhet
över den korta novemberdagen.
Redan vid middagstid faller
aftonens droppar ned från rymden
och blir liggande i pärlor på tingen.
När skymningen snävar in
över våra trösklar,
är dagen blott till hälften liden.

Och ruvande ligger ångesten
över människorna.
Redan vid middagstid faller
aftonens droppar från deras kinder.
Och långt innan livsskymningen snävar in
har mörkret slagit rot
djupt i deras själar.

Ja, ruvande ligger ångesten
över människorna
likt gråheten
över en novemberdag.

EN GÅNG

En gång
skall våra solar bryta nya banor
omkring ljusare och bättre världar,
och själva skall vi kämpa oss fram
till våra rymders snäva gränser —
spanande ned
mot minnets mörka avgrund
och förstå:
vi var människor som levde.

En gång
skall vi se andra människor
som stiger upp ur blodröd morgon.
De skall inte bara vara
människor med taggtrådsångest
och neonljusbländade ögon.
De skall vara människor

TJÄLLOSSNING

Vinternatt.

Mina frusna ögon ser fram
mot själens islossning.

Men nu, när plågsam yrsnö vräker
ner i mina öppna sår,
förstår jag att det är ännu en evighet
till närmaste vår.

Men en gång skall allt tina upp —
en gång skall allting smälta fram,
och ur livets bitande vinter
skall jag ana
en annan, en sannare vår,
då tjälen för alltid skall lämna
mina hårdfrusna marker.

SKYMNINGS FLYKT

Som att lyssna till en vind
och att tyst smyga sig bort
till en trakt med skymning
är det för det mesta.

Som att bara förstå
och att sakta viska
är allt denna kväll,
som är fylld av
falnande lågor.

Förstå oss i vår längtan.
Och upptäck oss gärna
då vi smyger bort
till dessa våra skymningstrakter.

EN GÅNG NÄR' KVÄLLEN

En gång när kvällen
drog på sin gråa tröja
kom jag att tänka på
mörkret.

Det stora mörkret som omsluter oss.
Och den makt som drar neråt.
Vi borde stå upp
och protestera
mot varje skymningsvep.

I KVÄLL

I kväll kramar kölden jorden.
I kväll kramar ångesten människorna.
I kväll tändes många liv
och många släckes ut.

*

Jag står och ser upp mot stjärnehimlen;
— jag kan icke räkna dem alla ...
Allt blir så stort en vinterkväll.
Vi är så små, och våra hjärtan
darrar av ångest och våra lemmar
av köld.
Och vår längtan ...

JAG SKULLE DRÖMMA OM LIV

Jag skulle drömma om liv
men såg bara död.
Jag blev väckt av bullrande maskiner
och fann att allt gick ifrån mig —
allt sjönk i djupet
och människors isiga andedräkt
omslöt min plats.
Ensam stod jag vid havet.

Jag skulle drömma om liv
men fann att allt var tidlöst
och ytterst fåfängt att handskas med.
Och nu:
i allt vanvett
spinner man nät likt en spindel
i väntan på att få en mager fluga —
dock bara för att få döda.

Varför får jag inte drömma om liv?

SÅ SMÅNINGOM

Så småningom börjar jag acceptera
mycket av det som jag förr tyckte var konstigt.
Men ännu finns mycket
som jag inte gillar eller förstår.
Bland annat anser jag det säljs alltför mycket
sekunda
på lärdomens stora, nerskräpade torg.
Men jag har ju heller inte på långt när
utforskat mina egna tankars säregna kontinent.
Och att liggande på rygg
med pennan mellan fingrarna
försöka komma till klarhet
om alltings mening, förefaller
mig vara en sund
men knappast effektiv lösning.

NÄR SKYMNINGEN FALLER

När skymningen faller ner genom kvällen,
kryper mina små fåglar ner i sina bon;
ången har tystnat — dagen är borta.

Sniglar snävar in över mina trösklar
med stillhetens vapen i sina händer
höjande dem mot en kvalmig atmosfär,
där tystnaden väver spindelnät
mellan dammiga möbler i rokokostil.

De avlägsnar sig snart,
de fredliga, små djuren
för att lämna plats åt en ny dag
med nytt hopp om liv
i nya boningar,
som är höga dammtorkade av kulturen,
och där bara ljuset har bott tidigare
mot erläggande av hög hyra
i form av svett och blod.

VI MÅSTE SE

Vi måste se mot fjärran,
Över alla dimmor,
förbi tiden,
in i världar,
som är fria från allt dunkelt.
Vi måste se
oss själva i en annan klädsel
än den alltid dystra, gråa.

Vi måste se
oss själva stå en gång
vid stupet till en avgrund.
Vi måste välja
om vi vill vara eller ej.

Vi måste se
utöver lånade domäner
och erkänna
att allting är ytterst fåfångt.

Och ändå:
ligger klarhets dag framför oss
med redan blottat ljus
i sparsam strålning.

BRUTNA VINGAR

Att stå på mörknad strand
och minnas flykt är tungt
när vingen hänger bruten.
Att stå där ensam
väntande på ingen
är som en sista solnedgång.

Men hård granit
här under mina fötter
kan visa spår
av mångens mödosamma stig.

Och längtans vingar
blevo alltid brutna.

MELLAN TVÅ SKYMNINGAR

Mitt liv är en vandring
mellan två skymningar.
Men med klarnad blick
vill jag möta natten.

Människorna fruktar alltid nätter.
För mig finns bara en,
men även den
är blott en stund av skymning,
och i den upphör min fruktan,
och i den föds min kärlek
till ett nytt och annat liv.

INNEHÅLL

I

7	HÖST
9	SVALORNA
11	ALLT ÄR SÅ SMYGANDE
12	HÖSTSKOG
13	NOVEMBERMORGON
14	STILLHET
15	VINTERKVÄLL
17	I VÅR KVÄLL
18	NATT I SKOGEN
19	VAR DETTA LIVET
20	UT GENOM VÅRLIGT BLÅNANDE SUND
21	NI FAGRA SKÄR
23	NORRSKÄRET
24	MEDITATION
25	KVÄLL

II

- 29 JAG VILLE SÅ GÄRNA
30 LIVET
31 LÅT MIG ANA
32 RUVANDE LIGGER
HÖSTENS GRÅHET
34 EN GÅNG
35 TJÄLLOSSNING
36 SKYMNINGSFLYKT
37 EN GÅNG NÄR KVÄLLEN
38 I KVÄLL
39 JAG SKULLE DRÖMMA
OM LIV
40 SÅ SMÅNINGOM
41 NÄR SKYMNINGEN FALLER
42 VI MÅSTE SE
44 BRUTNA VINGAR
45 MELLAN TVÅ SKYMNINGAR